

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Oslo, 28.04.08

Ny alderspensjon i Folketrygden – høringsuttalelse fra Den Norske Aktuarforening

Vi viser til høringsbrev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 28. 01.2008. Den norske Aktuarforening (nedenfor kalt Aktuarforeningen) avgir med dette sin uttalelse til denne høringen.

Aktuarforeningen vil i det vesentlige kommentere forhold av mer forsikringsteknisk karakter og av spesiell interesse for aktuarene. Pensjonsordninger er generelt et arbeidsfelt aktuarer har vært sterkt involvert i. Folketrygden har tradisjonelt vært bygget opp etter ikke-forsikringstekniske prinsipper, men påvirker i stor grad de forsikringstekniske oppbygde pensjonene i supplerende pensjonsordninger.

I forhold til pensjonsforliket gir aktuarforeningen sin støtte til de sentrale forhold i lovutkastet, som etter vår oppfatning ivaretar de overordnede prinsipper:

- Det skal lønne seg å arbeide.
- Fleksibilitet i pensjoneringstidspunkt etter den enkeltes forutsetninger og behov, uten at dette øker kostnadsnivået i folketrygden.
- Arvegevinst og delingstall begrenser pensjonskostnadsveksten når levetiden øker.
- Reguleringsprinsippet for løpende pensjoner er i tråd med pensjonsforliket og har en teknisk enkel utforming.

Lovutkastet synes videre å prioritere løsninger som gir et forståelig og oversiktlig system fremfor alternative og mer kompliserte løsninger med bedre presisjonsnivå. Aktuarforeningen støtter denne hovedtilnærmingen, men har likevel enkelte kommentarer til lovteksten.

Ved innføring av delingstall og arvegevinst tilnærmer folketrygden seg mer forsikringsbaserte løsninger i sin oppbygging. Aktuarforeningen mener at dersom det skal tas hensyn til dødelighetsutviklingen i pensjonssystemet via et delingstall ved pensjonsalder, kan en naturlig konsekvens være å også ta hensyn til arvegevinst før pensjonsalder.

Lovutkastet legger opp til å fastsette detaljene ved beregning av delingstall og arvegevinst i forskrift. Noen hovedprinsipper er likevel nedfelt i lovteksten. Når det gjelder beregning av delingstall, fastsettes disse på grunnlag av observert dødelighet for eldre årskull. Det er valgt en observasjonsperiode på ti år. At det ikke er valgt en kortere observasjonsperiode skyldes ønsket om å unngå uønskede svingninger i delingstallene for hvert årskull. Aktuarforeningen støtter at det legges minst 10 års observasjonsperiode til grunn for fastsettelse av delingstall. På den måten unngås det at tilfeldige svingninger i dødeligheten fra ett år til ett annet umiddelbart slår ut i den enkeltes pensjon, men at det kun er litt mer langsiktige trender som det tas hensyn til.

Den foreslåtte metodikken innebærer at eventuelle variasjoner mellom årskullene langt på vei vil bli utjevnet. En slik utjevning vil gjøre det lettere å håndtere endringene i delingstallene fra årskull til årskull, fremfor om det kom et hopp i delingstallet for eksempel hvert tiende år. Vi savner imidlertid en vurdering av hvordan det vil bli oppfattet dersom delingstallet for ett årskull plutselig skulle bli lavere enn årskull både før og etter.

Aktuarforeningen vil for øvrig gi full støtte til at delingstall baseres på historiske data og ikke forventet utvikling i dødeligheten. På den måten sikres det at delingstallet blir udiskutabelt. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til hvordan forventet utvikling i pensjonsreguleringen inngår i delingstallet. Her bringes det inn en faktor som ikke har den samme historiske bakgrunn som dødeligheten. Vi etterlyser en nærmere beskrivelse av dette forholdet.

Beregningen av arvegevinst vil etter lovforslaget kun avhenge av dødeligheten for det enkelte årskull, i motsetning til beregning av delingstall. Aktuarforeningen antar at denne metodikken vil kunne medføre svingninger i arvegevinsten mellom årskullene. For personer som står lenge i arbeid vil arvegevinsten utgjøre en betydelig del av samlet pensjonsbeholdning. I avsnitt 10.2.1 er arvegevinsten beregnet til 11 prosent av pensjonsbeholdningen for en person som står i arbeid til fylte 70 år. Aktuarforeningen anbefaler å vurdere beregningsmetoder for arvegevinsten som i større grad utjevner forskjell i dødelighet i hvert enkelt årskull. Som nevnt over mener foreningen at det er det er en naturlig konsekvens at det også tas hensyn til arvegevinsten. Det kan imidlertid diskuteres hvorvidt dette er hensiktsmessig i en offentlig ordning med obligatorisk tilslutning og som fungerer etter pay-as-you-go-prinsippet, sett i lys av enkelhet og forståelighet. I den forbindelse vil vi påpeke viktigheten av god og nok informasjon i det nye folketrykksystemet.

For de fleste pensjonister vil alderspensjon fra Folketrygden kun utgjøre en del av det samlede inntektsgrunnlaget. For å oppnå de ønskede mekanismer som tilstrebes gjennom regelverket til ny alderspensjon, er det avgjørende at øvrige områder også tilpasses til å støtte opp under hovedlinjene som er nedfelt i lovutkastet. Dette gjelder blant annet regelverk om uførestønad, AFP, forholdet til offentlige og private tjenestepensjonsordninger, samt individuelle pensjonsordninger.

Når det gjelder forholdet til tjenestepensjonsordninger vil Aktuarforeningen forutsette at dette vil bli gjenstand for en inngående vurdering med tilhørende høringsrunde. Det kan da være ønskelig å få større tilnærming mellom private og offentlige pensjonsordninger enn tilfellet er i dag. Etter Aktuarforeningens oppfatning er dette et område av høy viktighet.

Vi vil i den sammenheng påpeke at særlig forholdet til fleksibel pensjonsalder kan være en utfordring i forsikringsbaserte løsninger med tanke på mulige seleksjonseffekter, i det personer med dårlig helse kan ønske å gå av tidlig og ta ut mest mulig av pensjonen fortst mulig, mens personer som selv forventer å leve lenge vil tenke annerledes. Når det nå åpnes for samtidig uttak av pensjon og fortsatt arbeid kan denne effekten muligens avdempes dersom det forventes at alle da tar ut tidligpensjon, men dette er et forhold som må vurderes nærmere slik at ikke forsikringselskapene havner i en vanskelig soliditetsmessig situasjon som følge av endringer i regelverket.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Gunnar Kvan
Formann

Den Norske Aktuarforening er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuarutdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av aktuarfaget og medlemmenes felles interesser. Ved siste årsskifte hadde foreningen 260 medlemmer. Praktisk talt alle aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.